

Tanja Baran

Žena i javno svjedočenje vjere u hrvatskom društvu i Crkvi

Stručni članak

Uvod

Bilo je puno velikih žena u povijesti čovječanstva, od vremena Staroga zavjeta nadalje. U Novome zavjetu Isus nije govorio o ženama, nego se obraćao ženama, u Isusovoj su pratnji bile žene, ženska imena susrećemo i u Pavlovim poslanicama. To znači da je Isus sa ženama računao. Štoviše, upravo su žene prema sinoptičkim evanđeljima, odnosno Marija Magdalena po Ivanovom evanđelju, prve saznale za Isusovo uskrsnuće i prve su tu vijest nad vijestima prenijele Isusovim učenicima i drugima. Stoga sa ženama računa i Crkva, bez obzira na to što žene u Crkvi ne djeluju kao svećenice. Posebice je sadržajno o važnosti žena u Crkvi govorio papa Ivan Pavao II. Na njegovom tragu o ženama govori i papa Benedikt XVI.

Ne bismo bili iskreni kada bismo govorili da je položaj žene u Crkvi idealan. Žena je premalo u raznim vijećima HBK i tijelima hrvatskih biskupija, premalo ih je zaposlenih u uredima hrvatskih biskupija, u župama žene najčešće djeluju u izvedbi župnoga vjeronauka, i to su najčešće vjeroučiteljice, časne sestre ili pokoja laikinja neke druge struke, dok su voditelji ekonomskih i/ili pastoralnih župnih vijeća koji sa župnikom obliku strategiju župnoga života – u najvećem broju ipak muškarci. Uloga žene u Crkvi svedena je najviše na kulturne i karitativne aktivnosti te na laički apostolat. Kao da je odgovoran društveni posao za muškarce, a dom i obitelj za žene.

Žene kao da su pomirene s takvim konzervativnim i patrijarhalnim ustrojem naše Crkve, kao da misle da tako treba biti, ili im je to, vjerojatno, nevažno. Da im je važno, vjerojatno bi se bunile. Ili se ne bune jer misle da bi izgubile bitku s biskupima i ostalom crkvenom hijerarhijom. Tribina, knjiga ili aktivnosti posvećenih ženi u Crkvi u našoj Crkvi također nema puno. Zato treba čestitati Hrvatskoj konferenciji viših redovničkih poglavara i poglavarica što je za ove Redovničke dane izabrala govor o ženi.

Za ženu svejedno u Crkvi ima prostora, iako se za taj prostor žene nerijetko moraju izboriti same.

U našem tradicionalnom većinski katoličkom društvu postoji još jedan

problem. Katolička je crkva većinska u Hrvatskoj, i zato što je velika, premalo se u njoj međusobno poznajemo. Zato preslabo poznajemo i istaknute žene koje kao vjernice oblikuju hrvatsku crkvenu i društvenu stvarnost.

Žene su u društvu i Crkvi, u svjetovnoj i crkvenoj javnosti, da zaključimo, manje prisutne od muškaraca. Logično je zato da imaju manje mogućnosti javnoga svjedočenja svoje vjere u društvu i Crkvi, osobito u djelatnom smislu.

Razlog je u spolnoj neravnopravnosti, odnosno u nedostatku vremena kod žena jer žene, nakon što se udaju i rode djecu, uz posao najčešće obavljaju još i kućanske poslove te su još uvijek primarni odgojitelji djece u odnosu na muškarce.

I. Žena i javno svjedočenje vjere u hrvatskom društvu

Žene su svejedno, iako u manjem broju od muškaraca, nazočne i u društvenom i u crkvenom životu.

Svojim ponašanjem, svojim stavovima, vrednotama koje šire i nameću oko sebe, na svakom poslu kojim se bave, ili u slobodnom vremenu - mogu svjedočiti vjeru. To mogu činiti u politici, gospodarstvu, obrazovanju, kulturi, medijima, sportu, civilnom društvu.

Politika

U Hrvatskoj je prema statistikama za 2011. sastav stanovništva bio: 52 posto žena, 48 posto muškaraca. No, istovremeno je u Saboru slika sasvim drugačija: 75 posto zastupnika u Saboru, a 25 posto zastupnica. Žena je nedovoljno u politici – misli većina ispitanika u trećem istraživanju Centra za ženske studije o percepciji, sudjelovanju i diskriminaciji žena u političkom i javnom životu te društvu općenito. Osim brojeva koje govore o podzastupljenosti žena, i istraživanje Centra za ženske studije pokazalo je da većina građana misli da žena nema dovoljno u politici.

Najveći broj ispitanika misli da su žene diskriminirane, ali to misli dvije trećine žena, ali većina muškaraca ne. Diskriminacija se vidi ponajprije u lošijim mogućnostima zapošljavanja žena i napredovanja na poslu te ponajviše na dvostrukom opterećenju žena.

Žene u kući više rade od muškaraca, oko šestina muškaraca uopće se ne bavi kućanskim poslovima, dok se petina žena njima bavi više od 60 sati tjedno.

Od prošlog istraživačkog ciklusa kućanski se rad u žena povećao, čak udvostručio. U Zagrebu se više od 60 sati tjedno kućanskim poslovima 2007. godine bavilo 10,4 posto žena, a 2011. čak 20,5 posto.

Upravo zato što se većina žena uz posao bavi kućanskim poslovima, ne mogu se više angažirati u politici. Ne pomaže niti patrijarhat koji je dominantan u

hrvatskom društvu, koji je posebno vidljiv u ruralnim sredinama.

Kako promijeniti takvu situaciju?

Političke bi stranke trebale animirati žene da se uključe u politiku. I ženske organizacije trebale bi biti aktivnije. Posebno je malen udjel žena u lokalnim vlastima. Čak je 100 općinskih vijeća u Hrvatskoj u kojima nema niti jedne žene.

Da bi se povećala veća politička participacija žena, Zakon o ravnopravnosti spolova propisuje kvotu od 40 posto žena na izbornim listama. Prvi put na sljedećim će se lokalnim izborima 2013. godine novčano kažnjavati nepoštivanje ženskih kvota koje propisuje Zakon o ravnopravnosti spolova.

No, upitno je hoće li stranke radije platiti, nego na liste staviti žene.

Kazna za nepoštivanje toga zakona bit će na općinskim listama 20 000 kuna po jednoj listi, što bi bio velik dotok novca u državni proračun. Jedna lista puta više od 500 gradova ili općina, a silne su liste... Izigravanja lista ima i u Europi.

Spolna ravnopravnost u političkom i javnom životu razvija se mukotrpno.

Rjeđe su one političarke, poznate široj društvenoj javnosti, koje su vjeru odlučile posvjedočiti javno. Podsjetimo se, primjerice, Ljilje Vokić, Marijane Petir, Ljerke Mintas-Hodak, Željke Antunović.

Vjeru političarka može svjedočiti dizanjem ruku za donošenje odluka koje jesu u skladu s naukom Katoličke crkve ili nedizanjem za one odluke koje nisu u skladu s naukom Katoličke crkve, svojim ponašanjem, promoviranjem katoličkih vrednota u društvu, podržavanjem i sudjelovanjem u vjerskim sadržajima u sredinama u kojima žive.

Upitno je koliko su rijetke hrvatske političarke koje su javno izrazile svoju vjeru i uspjele nametnuti svoje vjerničke stavove u oblikovanju političkih odluka važnih za društvo.

Gospodarstvo

Žena i u vodećim ekonomskim zbivanjima i u najjačim hrvatskim poduzećima također ima manje nego muškaraca. Iako će se i to po pravilima Europske unije, u koju uskoro ulazimo, do 2020. morati drastično promijeniti u korist žena.

Žena vjernica koja sudjeluje u vođenju poduzeća, obrta trebala bi utjecati na pošten odnos prema radu i radnicima, na pravovremenu isplatu plaća, na plaćanje poreza državi.

Žena vjernica koja je radnica u poduzeću svojim bi se radom trebala maksimalno pošteno odnositi prema poslu i poslodavcu.

Obrazovanje

Nastavničko zanimanje jedno je od zanimanja u kojem blago dominiraju žene. Svojim promicanjem vjerničkih i humanističkih stavova i pogleda djeci, posebno mlađim učenicima, nastavnice itekako mogu oblikovati dječji svjetonazor.

Kultura

Žene se ili profesionalno ili amaterski mogu angažirati u kulturi, raditi na promicanju mnogobrojnih i raznovrsnih sadržaja iz duhovne ili materijalne kulture vjerskoga sadržaja.

Mediji

Mediji sve više postaju ženski sektor. Sve je više novinarki, i u crkvenim i u svjetovnim medijima, no upitno je koliko uopće novinarka vjernica može nametnuti svoj svjetonazor u svjetovnim medijima koji danas u većini nisu naklonjeni vjeri i Crkvi.

I u crkvenom i u svjetovnom mediju novinarka treba biti objektivna, nepristrana, trebala bi tragati za istinom, provjeriti svaku informaciju, biti nepodložna bilo kakvim utjecajima koji nisu u skladu s novinarkom etikom, utjecajima koji se kose s vjerničkom savješću.

Sport

Sportašice, posebice one najbolje, svojim javnim svjedočenjem vjere, svojim ponašanjem i izjavama itekako mogu utjecati na oblikovanje posebice mladih u društvu. Primjerice, osvajačica olimpijske zlatne medalje Sandra Perković, koja je postala uzor mnogim mladim ljudima, nakon osvojenoga olimpijskog odličja ovoga ljeta izjavila je: „Uspjeli smo ponajviše zahvaljujući Bogu, ustajemo i liježemo s Bogom i on nam pomaže u svakodnevnom životu, na treninzima i na samim natjecanjima. On smiri one naporene i pomogne onima koji vjeruju u njegovu milost i moć, ništa od ovoga ne bismo uspjeli bez Božje pomoći.“

Civilno društvo

Djelovanjem u različitim udrugama kojima je u temelju kršćanski nauk žene mogu utjecati na oblikovanje društvene sredine u kojoj djeluju.

Žene svoju vjeru svjedoče i u svakodnevi. Svjedočile su je i u ratnim vremenima.

Velik je bio doprinos žena u prevladavanju ratnih strahota. Sjetimo se Domo-vinskoga rata, strašnih patnji, ali i mnogobrojnih krunica koje su žene izmolile za domovinu i svoje najmilije od kojih su mnogi stradali u ratu.

Vjeru svjedoče i domaćice u svojem okruženju, kao i umirovljenice, naše drage bake koje su po primjeru svoje vjere odgojile generacije i generacije kvalitetnih mladih vjernika.

Herojska i mučenička svjedočanstva vjere prikazale su i brojne redovnice koje su svojim kreposnim životom mnogim laicima bile i jesu primjer i vodilja u življenju vjere. Neke hrvatske redovnice proglašene su i blaženima, a za neke se vode procesi za proglašenje blaženima. Nijedna hrvatska redovnica zasad nije proglašena svetom.

II. Žena i javno svjedočenje vjere u Crkvi

Žena laikinja u crkvenom životu može većinu toga što može činiti i muškarac laik. Uz redovitu misu – žena može biti aktivna u župi ili u nekoj drugoj crkvenoj zajednici (pastoralna vijeća, organizacija pastoralnih sadržaja, zborovi, karitativne skupine, pisanje u župnom listu, biblijska ili liturgijska skupina /čitači/, molitvena skupina, obiteljska zajednica, organizacija hodočašća, uređivanje crkve i okoliša, pečenje kolača).

Žene koje sudjeluju u djelovanju crkvenih zajednica u kojima žive, u njima najčešće djeluju:

- od djetinjstva i mladosti (dječji zbor, župni vjeronauk, susreti za mlade, zbor mladih)
- od trenutka kada im se djeca pripremaju za sakramente pa se u aktivno župno djelovanje uključe uz djecu.

Ograničavajući faktori za aktivno uključanje vjernica u župni život jesu: profesionalno usavršavanje, udaja, rođenje djece, nepostojanje baka-servisa, patrijarhalni muž.

Moja je osobna procjena da su žene najaktivnije u Crkvi do udaje i poroda, i opet u zreloj dobi kada im djeca odrastu.

Bez obzira na te ograničavajuće faktore, aktivnih žena u Crkvi ima.

U „Glasu Koncila“ od 2001. predstavljam vjernike laike aktivne u Crkvi. Nisam radila statistiku, ali znam da sam u tih više od 10 godina predstavila barem triput više aktivnih muškaraca u Crkvi, nego žena. Župnici koji najčešće preporučuju laike za tu rubriku, češće su preporučivali aktivne laike muškarce.

Od žena koje sam predstavila u „Glasu Koncila“ izdvojila sam njih nekoliko, kako bih vam približila kako su žene kroz novinski katolički medij posvjedočile svoju vjeru.

Trudila sam se da vam predstavim u crkvenoj javnosti i manje poznate i više poznate žene, da te žene budu različite dobi, različitih obrazovnih, ekonomskih i obiteljskih statusa, da budu iz različitih dijelova Lijepe Naše. Podaci o njima su iz vremena kada je reportaža objavljena u „Glasu Koncila“. Upoznajmo ih.

Ana Dagelić, 26 godina, iz skladne dalmatinske vjerničke obitelji, sa zagrebačkih Ravnica, završavala studij filozofije i religijskih znanosti na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove, neudana, odgajali je isusovci i dominikanci, zbrašica i članica župnoga pastoralnog vijeća u župi Kraljice svete krunice na zagrebačkoj Koloniji.

„Vjera se kod nas u obitelji oduvijek podrazumijevala. Zajedno smo kao familija nedjeljama i blagdanima išli na mise, oduvijek u zajedništvu krasno slavimo blagdane, kao djeca smo zajedno molili. Pomolimo se i danas, prekrižimo. Ranije smo znali ići na mise u Palmu ili na Fratrovac, no najviše smo kod otaca dominikanaca u

župi Kraljice svete krunice kojoj cijelo vrijeme pripadamo. U školi sam promijenila više vjeroučitelja, a od djetinjstva sam surađivala i s dominikancima u župi.“

„Tako su mene kao vjericu oblikovali i isusovci i dominikanci. Isusovci ranije kroz pastoral, a posebno poslije kroz studij. Oni čovjeka nauče, ali, ono što je puno važnije, oni na suptilan, profinjen način uče čovjeka razmišljati, djelovati, daju mu zdrav pogled na svijet i kritički oblikuju čovjeka. A dominikanci s kojima živim su poseban red. Oni su tako jednostavni i pristupačni. Jako su otvoreni i simpatični. Vidim da daju jako puno prostora za slobodu, i međusobno jedni drugima, a i nama vjericima u pastoralnim idejama i aktivnostima.“

„Sve mi to moje u Crkvi puno znači. Prioritet mi je od djetinjstva. Valjda zato što je Bogu na slavu. S godinama sam svoju vjeru produbila, nakon pitanja i sumnji koje sam i ja imala. Vjera je za mene istina, nešto što ću studirati, izgrađivati, proučavati cijeli život. Vrijeme Došašća u kojem smo sada u tom mi je smislu posebno dragocjeno. Omogućava mi da se pošteno preispitam, da dođem k sebi, da se pročistim, ispovjedim, pričestim. Trebalo bi se odmaknuti od svakodnevice, rutine, da se pošteno pripreмимо, da Božić doživimo u punini, a ne samo uz svjetovno jurcanje za poklonima po dućanima. Radim na tome da sadržajno proživim Došašće i da spremna dočekam Božić.“

Anka Kvesić-Jurišić, 55 godina, iz hercegovačke obitelji, župa sv. Antuna Padovanskog u Sesvetskim Selima, ugledna je osoba u sredini u kojoj živi. Uspješna je i priznata stomatologinja s dugogodišnjom privatnom praksom. Predana je supruga i brižna majka troje djece, društveno je aktivna i senzibilizirana za potrebe društvene zajednice. I praktična je vjernica laikinja, koja svoje slobodno vrijeme rado daruje svojoj župi jer je svjesna važnosti i vrijednosti laičkoga sudjelovanja u životu zajednice kojoj pripada.

„A vjera mi je u svemu tome, u bogatoj, sadržajnoj i živoj svakodnevici, početak i završetak. Biti liječnica u privatnoj ordinaciji, domaćica, supruga i majka troje djece iziskivalo je velik trud i napor. I danas je tako. U teškoćama bih ojačala molitvom i nastavila dalje. U svoju se obitelj danas trudim unositi Krista baš onako kako je to činila moja mama, molim Isusa za prisutnost u mojem radu i često budem mali apostol tamo gdje osjetim da sam potrebna bližnjemu, da je netko u specifičnoj situaciji i da ima teškoća. Duhovno se trudim svakodnevno jačati, vjera me snaži kroz molitvene susrete, hodočašća, duhovne obnove.“

„Slijediti Krista znači i pripadati, a ne samo vjerovati, važno je pridonositi, ne očekivati da će to netko drugi napraviti“ – otkrila je svoju životnu filozofiju Ana.

„Vjernici laici sol su župne zajednice i u tom zajedništvu bitna je naša iskrenost, razgovor iz srca, katkad bolno iskren, međusobna komunikacija u kojoj se otkrivaju osjećaji, često se puta priznaju pogreške, slabosti, ali isto tako ponekad potražimo razumijevanje, savjet, vapaj za molitvom kada osjetimo da naša molitva nije dovoljno uslišana. To je pravo zajedništvo, bez maski na licu, bez glumatanja,

pretvaranja i lažne pristojnosti. Biti ponizan, iskren, blag, strpljiv, osjetljiv na tuđu bol, potrebu. Odbačenost od nas stvara zrelije i emocionalno zdravije ljude.

U Bibliji stoji: 'Nosite jedni bremena drugih i tako ćete ispuniti zakon Kristov.' Moramo priznati da nam to veoma teško pada jer i vlastito breme nam je preteško, ali to je samo iz razloga što u sebi krijemo veliko samosažaljenje koje nas pritišće i muči i tada nastupaju prijatelji molitelji koji nesebično u zajedništvu slave Boga, a Njemu, koji je ljubav, to je osobito milo pa najedanput, kao da svi tereti nestanu, postaješ nov i slobodan.

Razlika između nekoga tko dolazi u crkvu ili samo navrati i ozbiljnoga crkvenog člana jest u predanju. Prvi samo konzumiraju, a drugi participiraju, odnosno pridone nose njezinom razvoju. Crkva je tijelo, organizam, a ne zgrada, i budemo li odsječeni od njezina krvotoka, naš će duhovni život venuti i na kraju se potpuno ugasiti.

Mi laici itekako u svojoj lokalnoj crkvi možemo poticati i život župe ili ga polako zatirati. Na nama je velika odgovornost prema budućim naraštajima, nemojmo ih razočarati.“

Marijana Ćorić, 43 godine, Zagrepčanka dugootočkog porijekla, članica zbora mladih „Credo“ i vrijedna župna aktivistica u župi sv. Josipa radnika u zagrebačkim Gajnicama. Doktorica je znanosti, specijalistica patologije na zagrebačkom Rebru i docentica na zagrebačkom Medicinskom fakultetu. Inače je supruga također liječnika, specijalista ginekologa iz Petrove, i majka troje djece.

„Osim rada u župi, nakon posla i uz obitelj, nisam si nametnula nikakve druge aktivnosti. Sve slobodno vrijeme sam tamo, to me silno veseli i daje mi snagu za ono bitno. Pripadamo župi sv. Josipa radnika u Gajnicama. No, kada smo se doselili u Gajnice, neko smo vrijeme suprug i ja zajedno još išli k sv. Blažu, na Kaptol ili u Palmotićevo. U gajničku su nas župu uvukla djeca sa svojim župnim angažmanima. Početkom 2000. počela sam pjevati u župnome zboru. Vodila nas je s. Leopolda Božičević. Dolaskom vlč. Ljube Vukovića za župnika od 2006. osnovan je zbor mladih 'Credo'. Šalimo se da je to najstariji zbor mladih na svijetu. Prve dvije godine vodio nas je Dražen Pavin, a od 2008. preuzeo nas je Emilio Kutleša. U zboru nam je odlično. Ima nas tridesetak, probamo utorkom i nedjeljom prije večernje mise na kojoj redovito pjevamo. Odemo i na festivale, na razna gostovanja. Utorkom prije probe imamo vjeronauk za mlade koji nam vodi kapelan Igor Grahovac Fedešin. Prije nas je vodio župnik. Imamo, inače, našu internu e-adresu preko koje međusobno odlično komuniciramo, i duhovno i šaljivo. Aktivni smo i u svakoj drugoj župnoj potrebi, od kićenja bora, slaganja jaslca, organiziramo što treba, operemo, skuhamo, narežemo, počistimo. Družimo se i izvan naših redovitih termina. Razvili smo jaka prijateljstva, baš smo jako povezani. A župnik Ljubo je uvijek otvoren za suradnju, komunikativan je i dinamičan. Nas nekoliko njemu kao poznatom predstavniku popularne duhovne glazbe pjeva prateće vokale. On je poznat i kao internet ili facebook župnik. Puno vremena provodi odgovarajući

na razne upitnike vjernika i nevjernika koji traže odgovore na pitanja vezana uz Boga, vjeru i Crkvu. Podrazumijeva se da imamo internetsku župnu stranicu koja se redovito ažurira. A kapelan nam stavlja obavijesti na facebook i sve odlično funkcionira. Kako nam je župnik glazbenik, tako je i veliki kritičar našega zbora.

Suprug mi je u svemu tome podrška. On ode na misu, dođe na neku našu feštu, no propjevao zasad nije. Naša najmlađa Anđela pjeva u dječjem zboru, a odlazi sa mnom i na probe 'Creda'. Djeca su nam sada veća pa si ove župne radosti danas mogu priuštiti. Kad se ide planirati, nikad nije pravo vrijeme ni za što. Nama se, po Božjoj providnosti, sve lijepo posložilo. Inače, kada stignem, odem i do o. Zvezdana Linića na duhovnu obnovu u Tabor. Na njegovom velikom seminaru u Domu sportova u njegovu sam liječničkom timu. Desetak nas je, izmjenjujemo se i super nam je.

Osjećam da kroz sve dimenzije života prolazim kroz Božju pomoć. Bog me kroz sve vodi, sve mi je, moja je snaga, moja pjesma, moj mir. Bez njega ne bi bilo ničeg. Sreća je da smo suprug i ja istomišljenici u vjeri. I djecu odgajamo tako. Važno je dati im dobar temelj jer u fazi puberteta djeca uglavnom lutaju. Ako im se udare dobri temelji, vjera im ostaje oslonac za cijeli život. Molitva mi je svakodnevnica. I kao obitelj znamo izmoliti po deseticu krunice.“

Tatjana Samodol, 50 godina, Dalmatinka, iz župe sv. Petra na šibenskim Vidicima koju vode franjevci konventualci, pastoralna i karitativna suradnica, diplomirana pravnica, načelnica Odjela rješavanja o pravima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje u Šibeniku, supruga liječnika, specijalista kardiologa u šibenskoj bolnici, majka jednoga djeteta.

„Svime sam u župi zadovoljna, najkritičnija sam prema sebi. Ne volim suditi o drugima, bavim se sobom i svojim. Sasvim mi je jasno da su samo naša djela ogledala, kruna nas. Zato bih davala župi još više kad bih mogla. To će valjda Bog s vremenom dati. U onome što zasad dajem župi ne vidim nikakvu posebnost.

Mislim da kad postoji komunikacija, kad postoji otvorenost, povjerenje, da se čuda mogu napraviti i dogoditi svuda, pa i u župi. Ljudi žive u velikom košmaru današnjice, okruženi su svim i svačim, zato bi župa, vjera, svakome mogla biti mala oaza, blagodat za dušu i tijelo u ovim nemirnim i nejasnim vremenima. Blago onima koji tu blagodat prepoznaju i koriste! Meni je vjera sve, bez vjere i bez Boga bila bih ništa. Vjera mi je sve u životu. Bez Boga se ne može ništa i u vjeri treba rasti svaki dan. Svaki novi dan, dan je rasta u vjeri. Vjera je ljubav i svakodnevno darivanje. Ima teških dana u kojima smo slabi, ali se opet po vjeri vraćamo iz slabosti. Vjera mi je oslonac u teškim i lijepim životnim trenucima. Samo što svoju vjeru volim živjeti u skrovitosti. Ne volim buku i inače volim živjeti u skrovitosti.

Sakramentalni mi život puno znači, hrana mi je za život. I što sam starija, to mi sakramenti više znače. Sakramenti su mi eliksir života, euharistija mi je duševna hrana. Život u vjeri me obogaćuje, oplemenjuje. Želim da tako i ostane jer je to moj život i drugačije ne znam.“

Valentina Jurišić (Palošika), 37 godina, Križevčanka iz vjerničke obitelji, vjeroučiteljica, supruga, zasad nije majka, sestra diplomirane teologinje i brata franjevca, pastoralna vijećnica župe sv. Ane, voditeljica župne dječje dramske skupine „Isusovi učenici“, urednica lista „Sveti Križ“ obiju križevačkih župa, tajnica Udruge za promicanje znamenitih Križevčana „Dr. Stjepan Kranjčić“ i voditeljica Molitvene zajednice „Stjepan Kranjčić“.

„Od svećenika koji su djelovali u sv. Ani, moja je obitelj ostala najpovezanija s velečasnim Josipom Koščakom, salezijancem, koji je sada u Belom Manastiru. On je vjenčao moje roditelje, i krstio je nas troje. Velečasni Koščak je djelovao u križevačkoj župi godinu dana, 1968., kada je zamjenjivao tadašnjega glasovitog križevačkog župnika dr. Stjepana Kranjčića, koji je obolio i na kraju umro. Velečasnom je Kranjčiću sljedeće godine 90 godina od rođenja i 40 godina od smrti pa tim povodom u Križevcima planiramo otvoriti Godinu Stjepana Kranjčića, kojom se želimo sjetiti i najtoplije zahvaliti župniku Kranjčiću, neumornom pastoralnom radniku na svim bezbrojnim dobrima koje je činio za križevačke ljude. Moji su se tada povezali s velečasnim Koščakom, s kojim su ostali u trajnoj vezi.“

„Maturirala sam 1994. pa sam uzela pinklec na pleća, otišla u Englesku i tamo sam se, zahvaljujući osobnosti časne sestre Vedrane i njenom svjedočanstvu o vjeroučiteljskom radu, zaljubila u katehetsko zvanje. Nakon povratka iz Košica 1995. upisala sam katehnetiku na KBF-u u Zagrebu.“

„U župi držim vjeronauk za krizmanike. Svake ih nedjelje nekamo vodim. Jedne smo nedjelje kod sestara bazilijanki, pa kod Kćeri Božje ljubavi, jedne nedjelje u crkvi sv. Križa, kod fokolarina pa u grkokatoličkoj katedrali. Mislim da je za djecu to bolje, nego da ih u župi tjeram na štrebanje. Ionako štrebaju u školi.“

Taj mi je angažman u Crkvi postao život. Još kad imam na umu za koga radim, sve mi je još dragocjenije, vrijednost mi je. Zato i kad se susretnem s teškoćama, progutam i poletno idem dalje.“

Francika Zovko, 55 godina, iz Slavenskog Broda, hercegovačkoga porijekla, iz obitelji s desetero djece, vjeroučiteljica, župljanka župe sv. Obitelji, pastoralna vijećnica, voditeljica biblijskoga sata.

„Svi idemo u crkvu i djelujemo aktivno kao laici, netko više, netko manje. I djecu svi odgajamo u vjeri. Roditelji su nam bili izvrstan vjerski primjer. Mama je bila s nama doma pa je imala više prilike od tate govoriti nam, savjetovati nas, ona nam je svjedočila primjerom. Tata također. Zajedno smo molili u kući, križali se prije ručka, zajedno smo išli na misu, na sve pobožnosti. Vjeronauk je bio nezaobilazan.“

„Danas sam, uz to što sam pastoralna vijećnica, članica župnoga zbora i aktivno vodim biblijski sat u župi. Jednom godišnje odem kod profesora s Đakovačke teologije Marka Tomića, kod kojeg sam diplomirala, da se malo, vezano uz biblijsku skupinu, osvježim, izmijenim iskustva, dobijem nove ideje. Dođu i drugi kolege. Biblijski sat u župi imamo svaki petak od 19 do 20 sati. Vrte se oko trideset ljudi.“

Uvijek radimo nedjeljnu Božju riječ koju zato na misi sasvim drugačije doživimo. U svemu nam je u župi i u obiteljima oduvijek važan katolički tisak, a posebno Glas Koncila kao informativni i formativni list.

Prije dolaska časnih sestara Klanjateljica krvi Kristove u župu, moj je angažman bio još intenzivniji, no i danas, kada sestre vode lijep dio župnoga pastorala, na raspologanju sam za svaku župu potrebu.“

„Život bi mi bio poluprazan da nije mojega života u mojoj župi. Kad sam negdje drugdje na misi, nedostaje mi moja župa. I drugdje mi se dogodi susret s Isusom, ali mi nedostaje taj naš prostor, ta naša domaća atmosfera.

Zahvalna sam Bogu što mi je dao lijep život. Hvala mu. Dobro sam se udala, imam divnoga supruga. Jedino što ratne posljedice na razne načine i danas osjećamo. Zajedno suprug i ja vodimo domaćinstvo, zajedno se brinemo za vrt, a suprug u tome prednjači. Na meni su luk i mahune.

Otvoreni smo i za druženja, prijatelje. Iza mise se zna da se kod nas pije rakija i druži se. Ljetima smo na mojoj rodnoj grudni u Širokome Brijegu.

Kruna svemu tome je vjera. Ona mi nije puno, nego mi je sve, snaga i cijeli moj život. Vjera je i trpljenje i padovi i ustajanje i radosti i veselja.“

Božena Weiss-Sklizović, 61 godina, iz Siska, socijalna radnica, ravnateljica sisačkog Crvenog križa i najpoznatija sisačka humanitarka, župljanka sisačke katedralne župe sv. Križa, župna pastoralna vijećnica, zбораšica, a od mladosti aktivistica župnog caritasa, supruga i majka dvoje djece.

„Odrasli smo u vjerničkoj obitelji. Baka Štefica, mamina mama, živjela je u blizini crkve i bila je naša vjerska predvodnica. Mama i tata također su išli u crkvu, no ne svaki dan kao baka. Često sam bila kod nje i djeda. Krunicu smo molili svaki dan, a molitvu prije ručka predvodio je djed. S mamom i tatom je bilo jednako u manjem intenzitetu. Svećenici su nam bili redoviti gosti u kući, na tatinom je sprovodu na kraju bilo sedam svećenika.

Sakramente sam primila redovito u župi u vremenu kad je s nama bio mons. Vladimir Stanković, krizmao me kardinal Franjo Šeper. Poslije je k nama došao sada pokojni mons. Matija Štepinac. Na sve nas ostavio je vrlo dubok dojam. Moje društvo i starije generacije pod njegovim sm vodstvom uredili župne gospodarske zgrade za pastoralni prostor u kojem smo se onda okupljali na vjerske pouke, ali i na slavlja rođendana, dočeka novih godina i slično. Taj je prostor u uporabi i danas. Bilo je to krasno vrijeme mojega mladenaštva.“

Osim što kao ravnateljica sisačkog Crvenog križa svjedoči o sve većem broju ljudi koji im zbog toga što nemaju posla, što ne mogu plaćati kredite, režiije, što su u velikoj neimaštini, a neki su i gladni, ona svjedoči i svoju vjeru.

„U pastoralnom se vijeću okupljamo prema potrebi. Župnik Antun Sente mjeesečno je okupljao voditelje svih skupina kojih je u našoj župi uistinu mnogo, a nas vijećnike službeno je okupljao nešto rjeđe. Većina je od nas u crkvi i župi ionako

gotovo svaki dan. Moja kći Sanja u župi je baš svaki dan, ja sam možda koji dan manje.

Lijepo surađujem i s biskupom Vladom. Nek se drugi biskupi ne uvrijede, ali ja mislim da mi u Sisku imamo najboljeg biskupa na svijetu. Poznajem ga od početka rata jer je tada bio župnik na sisačkom području. I sada se sjećam kako se junački zauzimaao za svoje župljane. Bio je dobar i kao svećenik i kao čovjek, a sada vidimo da je dobar i kao biskup. Uopće se nije uzoholio, što se biskupima zna dogoditi kad u ruke uzmu biskupski štap. Rado sjedne s nama, popije, popričamo, planiramo zajedno, dogovaramo sve što treba.

A naš župnik Sente najprije nam je bio kapelan pa sada župnik. I kad je studirao u Rimu, stalno smo kontaktirali s njim. S njim se nije moglo ne kontaktirati. Teško je ne biti si dobar s njim. I to mogu svi oni koji mogu pratiti njegov čudesan tempo. On uvijek razmišlja drugačije, on uvijek gleda unaprijed. Usporeni uz njega nemaju šanse. Ovih nam dana upravo odlazi, vraća se u Zagreb nakon pet godina koliko je kao župnik proveo s nama. Oproštaj će nam sigurno svima biti jako težak.

I tako idu moji sisački dani. Vjera mi je sve u životu. U životu sam imala puno teških trenutaka. Rano sam izgubila oca, uz kojeg sam bila jako vezana. I privatno i poslovno znalo mi je biti jako teško. Održala me duhovna hrana. I angažman u župi mi jako puno znači. Iako meni to nije ništa posebno, svakodnevnica mi je i želim da tako i ostane. Trudit ću se oko toga i molit ću za to.“

Ružica Markus, 61 godina, vrijedna, odgovorna sakristanka župe Uznesenja BDM u Pakracu, voditeljica molitvene grupe, iz hrvatske katoličke banjolučke obitelji koja je u potrazi za egzistencijom završila u Vojvodini. Živjeli su i radili u župnome dvoru u Srpskom Miletiću u Vojvodini, umirovljena je tekstilna radnica, majka djevojke koju je sa suprugom usvojila, Ružica je razvedena od 1992.

„Živjeli smo u župnom dvoru župe sv. Križa. Sve je bilo na nama. I održavanje crkve, i župne crkve, okoliša, vinograda, vrta, cijeloga župnog imanja. Tata je radio pa se oko svega toga posebno skrbila mama. A sestra i ja smo joj pomagale, jasno i tata kada bi se vratio s posla. Otvarale smo i čistile crkvu, uređivale, kitile, vodile računa o misnome ruhu, obavljale smo sav sakristanski posao. Prvi i jedini župnik bio nam je sada pokojni Madžar Antun Čajkaš. On je u naše selo mise dolazio služiti nedjeljom, a preko tjedna jedino blagdanom. Prema potrebi je prespavao. Moji su se s njim jako lijepo slagali. Kada su bile župne svečanosti i kada je bilo puno ljudi, moja je mama bila glavna kuharica, no imala je i pomoćnika. Sestra i ja smo u svemu tome uživale. Vjerski odgoj bio nam je temelj svega. Zajedno smo u obitelji molili kronicu, molili smo prije i poslije jela. U kući se čitao vjerski tisak, najviše Glas Koncila jer su moji željeli biti informirani.“

Posao tekstilne tehničarke dobila je u Pakracu. Odmah se uključila u život svoje nove župe:

„Godine 1995. postala sam službena sakristanka u župi Uznesenja BDM u

Pakracu. Tada je župnik bio vlč. Dražen Radigović. Crkva nije bila obnovljena, mise smo imali u dvorištu. Uz sebe sam posebno vezala djecu, posebno župne ministrante i župnik je to primijetio. Započeo je s molitvenom grupom kroz koju smo se okupljali, ponajprije mladi, a i ja među njima. Svi smo se bolje upoznali. A ja sam župniku spontano sve više i više pomagala i pomalo sam prihvaćala sakristansku službu u kojoj sam i danas. Prihvatila sam je iz ljubavi prema Bogu. Od 1997. do 2005. župnik nam je bio Marko Pišonić, a otada je s nama Matija Juraković. Svi smo mi jedno u Kristu, ali smo međusobno različiti. Ljudi se trebaju prilagoditi po naravi, za što treba zazivati duh jedinstva. Tako je bilo i s mojim župnicima. Prilagođavali smo se i dobro surađivali. Današnji župnik Juraković blage je naravi, ponizan je i susretljiv čovjek, pristupačan, šaljiv, duhovit, razbije svaku napetu atmosferu, svatko mu može prići, za čovjeka je, a i dobro se nosi sa svojim dijabetesom. Uz pomoć vjeroučitelja i đakona brinem se o čitačima, ministrantima koji me od milja zovu teta Ružica, vodim molitvenu grupu. Svaki sam dan u župi na misama, a pomognem i oko vjenčanja, krštenja. Otvorim, pripreim sve što je potrebno, čistim crkvu, kitim, aranžiram, vodim računa o misnome ruhu. Svakodnevno nakon večernje mise imamo molitvenu grupu. Molimo časoslov i pobožnosti kroz crkvenu godinu. U toj nas je grupi desetak. Utorkom i nedjeljom smo svi, a ostalim danima dođe tko može.

Meni je to služenje Crkvi sve u životu. Svakodnevno se u crkvi susrećem sa živim uskrslim Kristom pa radosno odlazim na svaku misu. Ispunjava me i molitva nakon mise, susreti s braćom i sestrama u župi. A svemu pridonosim i svojim radom, svojim rukama. Zato se osjećam ispunjena.“

Ružica je i primjer kako i razvedeni ljudi kojih je u Hrvatskoj sve više, mogu biti aktivni u svojim zajednicama. Evo svjedočanstva:

„Sjećam se kako sam kao djevojka osjećala poziv za časnu sestru. Nisam se odazvala tome pozivu pa sam dobila 17 godina bračne muke. Mislila sam da me Bog zbog neodaziva u časne kaznio, mislila sam da sam izgubljena. Sve dok nakon razvoda nisam opet stala na svoje noge i postala sakristanka.

Brzo su krenuli naši bračni problemi uzrokovani suprugovim alkoholizmom i nasiljem. Bračni sam pakao živjela osamnaest godina. Učinila sam sve da spasim brak, ali nije išlo. Na njegovu je poslu bilo dosta alkoholičara i od toga ga zla nisam uspjela maknuti. Prilagođavala sam mu se na razne načine. Čak sam se jedno vrijeme bila odmaknula i od Crkve, župe. Zatajio mi je da ne može imati djece. Znam da bih zbog toga najvjerojatnije dobila crkveno poništenje braka, ali za tim nisam išla. Godine 1982., nakon dugoga čekanja, posvojili smo Marinu koja je tada bila beba od 4 i pol mjeseca. Kao obitelj kratko smo stanovali sa suprugovom mamom, zatim smo stanovali privatno dok nismo izgradili vlastitu kuću. Nju smo prodali za vrijeme rata. Na suprugov zahtjev razveli smo se 1992. Po svojem sam vjerničkom pozivu i sakristanskom poslu opet tako blizu Bogu i zato sam mu

zahvalna. Sretna sam jer sam pronašla svoje mjesto u punini Crkve i ono što je Bog odredio za mene. Sudjelovala sam u svim podizanjima pakračke crkve nakon Domovinskoga rata, i materijalnim i duhovnim. Danas je sve puno lakše, ali niti izbliza nije sve gotovo. Posla u vinogradu Božjem zauvijek će biti.“

Rajka Jelinčić, 31 godina, Zagrepčanka varaždinsko-bračkog porijekla, iz obitelji s 4 djece, razvedenih roditelja koji su u dobrim odnosima, završila srednju fotografsku školu, čuva djecu i traži stalno zaposlenje, organizatorica „Holywina“ po hrvatskim župama, katolička aktivistica u više zajednica u Zagrebu i okolici.

„Kao dijete sam pjevala u dječjem zboru župe bl. Augustina Kažotića kod dominikanaca. Mama nas je cijelo vrijeme vodila u Kažotićevu kapelu, koja je tada bila dio župe Kraljice svete krunice koju su također vodili oci dominikanci. Zapravo sam u crkvi počela svirati gitaru. Brzo smo dobili mladoga bogoslova koji se brinuo o nama. To je bio o. Jozo Ćirko. On je sve župne pjevače okupio u zbor ‘Ovčice s Volovčice’ u kojem sam, kao i braća i sestra, bila aktivna više od deset godina. Na pričest i krizmu tijekom osnovne škole spremali su me o. Mato Bošnjak i o. Marinko Zadro. A o. Ćirko se na kraju pokazao kao moj izbavitelj iz lošega društva u kojem sam se našla s početkom srednje škole. To me društvo povuklo u punk glazbu pa sam se kao pankerica i oblačila i ponašala. Upala sam u alkohol, a povremeno je bilo i droge, ne ovisnički, nego više da se mogu praviti važna. To je trajalo cijelu moju srednju školu. Cijelo sam to razdoblje svejedno svake nedjelje bila na misi pa sam jedne nedjelje moje pankere s kokoticima, na čuđenje mnogih župljana, dovela na misu. Maturirala sam 1999. Mami za cijelo to moje srednjoškolsko razdoblje dižem spomenik. Danas znam da želim biti mama kao što je to meni bila i danas je moja mama. Tada tako nisam mislila.“

„Godine 1998. bilo je vrijeme za drugu operaciju moje kraljeznice. Tu sam situaciju prepoznala kao Božji dar za promjenu u životu. O. Ćirko u to je doba okupio zajednicu mladih ‘Osvit’ koja mi je došla pjevati u bolnicu, molili su za mene, a ja sam u njima prepoznala istinske prijatelje koje mi Bog šalje. Loše sam društvo ostavila preko noći i od 1998. se više ni s kim od njih nisam vidjela niti sam bila u kontaktu. Promijenila sam se, odbacila staro i istinski upoznala Boga.

S vremenom je u meni pomalo počela sazrijevati želja da postanem časna sestra. Htjela sam negdje i nekako služiti Bogu. Oduvijek sam voljela Majku Tereziju pa sam 2003. otišla k njezinim sestrama. U kandidaturi sam, koja kod njih traje 16 dana, shvatila da samostan nije mjesto gdje me Bog treba, da tu nisam ispunjena. Na zadnjem sam klanjanju pred Presvetim u samostanu rekla Bogu da mu se prepuštam i da ga molim da me pošalje tamo gdje me treba.

Uključila sam se u rad Ureda za pastoral mladih Zagrebačke nadbiskupije. Četiri sam godine vodila grupu mladih animatora na Mali Lošinj. Tamo je pala ideja, i to na nagovor prijateljice Martine Benković, da nastavimo družetva s Holywinom koji smo prvi put održali s mojim mladima 2003. u župi bl.

Augustina Kažotića. Riječ je o bdjenju i misi uoči svetkovine Svih svetih u sklopu kojeg prikazujemo živote katoličkih svetaca na duhovan i duhovit način. Želja je da se svrati pozornost na nešto što imamo mi katolici od prvih kršćanskih vremena za razliku od Noći vještica koja se u pomodarskom svijetu štuje na taj isti dan. Drugi Holywin, na koji je došlo oko 350 mladih, imali smo u župi sv. Blaža. Raduje nas što je Holywin zaživio u Sisku i Kutini, a želja nam je da se projekt raširi po cijeloj Lijepoj Našoj. Na kraju smo odlučile da ćemo osnovati udrugu 'Sol zemlje' kroz koju ćemo se baviti promicanjem svetosti. Temelj bi bio vraćanje prvotnih kršćanskih običaja da se uoči velikih kršćanskih blagdana bdije i moli.

Voditeljica sam i katehetskoga programa i animatora za Modrave 2010. pri SKAC-u, Studentskom katoličkom centru koji djeluje pri ocima isusovcima u Palmotićevoj. Uz sav taj moj angažman vezan uz Crkvu, a posebice kada je sestra 2006. otišla u karmel u Mariju Bistricu, iz koje se inače vratila lani oko Uskrsa, i naši su roditelji počeli intenzivnije živjeti u vjeri. Mama je ušla u neokatekumensku zajednicu, u kojoj smo s njom i sestra i ja, a tata je počeo čitati u crkvi i svakodnevno ići na misu. Već 10 godina molim za bračnoga druga koji mora biti pravi kršćanin, to mi je prioritet. Nadam se da će mi ga Bog providjeti.“

Rajka živi na prostoru župe Marije Pomoćnice koju vode oci salezijanci. „No, kako sam ranije bila podstanarka u Prečkom, Dugom Selu, Ferencici, Zapruđu“, ističe Rajka, „i u tim sredinama odlazila sam na mise i upoznala nove ljude. U Zapruđu sam lani radila uskrсну predstavu s mladima iz župe 'Idi i reci'.

Današnji mi život, iako se želim trajno zaposliti, omogućuje da si organiziram vrijeme kako meni odgovara, kombiniram svoje honorarne poslove s aktivnostima u Crkvi, a u slobodnom vremenu bavim se fotografijom. Hobi mi je skupljanje sličica s likovima svetaca i relikvija, čitanje duhovne literature, ponajviše životopisa svetaca. Preko prijateljice sam išla na zavjete nekadašnjoj glumici s. Editi Majić u Avilu u Španjolsku. Tu sam svečanost iskoristila za posjet grobu Ivana od Križa i sv. Terezije Avilske, što mi je bio doživljaj za cijeli život.

Tako sam s vremenom prepoznala da je moje zvanje, moje poslanje, laički služiti Crkvi. Stalo mi je da Boga proslavim kroz darove i talente koje mi je dao, a to vidim kroz organizacije predstava i angažmana kojima se bavim. Tko zna što će mi moja želja za služenjem Bogu u životu još donijeti? Vidjet ćemo.“

Štefica Rebić, 61 godina, aktivna vjernica u župi Presvetog Srca Isusova kod otaca isusovaca u Palmotićevoj ulici u Zagrebu i u drugim isusovačkim zajednicama, udovica, majka šestero djece, kemijska tehničarka, studirala na Kemijsko-tehničkom fakultetu koji nije završila, izuzetno darovita i uspješna krojačica.

„Roditelji su nas oboje krstili, ali nas nisu odgajali u praktičnom katoličkom duhu. Mama i tata su bili iz praktičnih vjerničkih obitelji, ali njih su se dvoje, ponajprije zbog posla, prilagodili komunističkom stilu življenja. Zato nas nisu

slali na vjeronauk niti su nas vodili na mise pa brat i ja nismo znali što je Crkva. Znali smo jedino što je to Božić. Dopuslili su mi da se samoodgajam i razvijam moralno i po kršćanskim vrijednostima.

Na pričest i krizmu išla sam prije vjenčanja. Mama se oduševila, a tata se rasplakao od sreće. Bilo je to 1972. Brat je, slično kao i ja, prošao put prema vjeri. Njegova su razmišljanja o vjeri divna. Izuzetno je dobar čovjek, pomaže mnogima oko sebe.“

Sa suprugom je živjela praktičnu vjeru, bili su aktivni u Hrvatskoj zajednici bračnih susreta. Štefica Rebić posvjedočila je Božju prisutnost u prihvaćanju suprugove smrti, ali i svoje stalno praktično, konkretno davanje za rast vjere u svojoj župnoj zajednici:

„S. Marijela i ja i danas smo sjajne prijateljice. I sve naše zajedničke godine zajedno osmišljavamo sve što je u Palmi potrebno vezano uz djecu. Nema toga što sestra Marijela zamisli, a da je ne bih izvela. Ona je krasna redovnica. Dala se generacijama i generacijama. Djeca ju jako vole, svi je vole jer je divna. Zajedno smo ostvarile puno župnih svečanosti prilagođenih djeci. Najsvetije su nam prve pričesti. No, nama je svaka nedjelja na misi u 9 i 30 najljepša svečanost jer si mi to tako organiziramo: od blagoslova torbi, misijske nedjelje, blagoslova vjeronaučne dvorane, nerijetko je na misi i neki igrokaz, uvijek je nešto. Zato sam se našivala haljinica, marama, kostima, izradila sam puno ukrasa, transparenata. Za sve to s. Marijela priprema djecu, a ja sam tehnička potpora, logistika. Ona zamisli tehnički dio, a ja ga izvedem. Povremeno s klincima odemo na duhovne vježbe. Tamo im kuham i pečem kolače. Uživam s djecom. S. Marijela vodi i mješoviti župni zbor nas starijih u župi, i u njemu pjevam. Probe su nam ponedjeljkom, a pjevamo na nedjeljnoj misi jedanput mjesečno. Sakristani mi daju da za blagdane okitim baziliku Presvetog Srca Isusova po svome. Svojedobno smo kod isusovaca na Fratrovcu imali duhovne vježbe, obnove pa sam i tamo pomagala kad god je trebalo. Danas im tamo pomognem brati grožđe i sašijem p. Trstenjaku ako mu nešto treba. P. Juri Bosančiću još uvijek pomažem oko organizacije obiteljskih ljetnih škola krajem kolovoza na Jordanovcu. Na meni je i tada briga oko hrane, odnosno oko toga da gosti uvijek budu siti i namireni.

Tako mi je Palma već godinama drugi dom. Sa svim sam starijim isusovcima kontaktirala i surađivala. I s mlađima, no ima već tu i tamo koji mladi s kojim se baš ne poznam.

Radujem se i uživam u angažmanu u Bratovštini sv. Bernarda u Samoboru. Uživam kuhati za sve potrebe bratovštine.“

I svjedočanstvo vjere za kraj: „Što se moje vjere tiče, u njoj i danas rastem. Što više o njoj znam, to sam svjesnija da ništa ne znam. Po raznom duhovnom štitu uvijek otkrijem nešto novo. Vjersko neznanje me ljuti. Najljepše se osjećam kad se vratim s duhovnih vježbi. Vjera je život i trenutak kada shvatimo da živimo ili

hoćemo živjeti put na koji nas je Isus pozvao. A u toj su vjeri i u tom životu uvijek ljudi. I ljubav se dobiva preko čovjeka. Sve nam se u životu događa preko ljudi.“

Ivana Matulić, 34 godine, Zadranka, nezaposlena apsolvantica njemačkog i pedagogije na zadarskom Filozofskom fakultetu, supruga i majka četvero djece, predsjednica Udruge za obitelj i roditeljstvo „Izvor“ koja djeluje pri franjevačkom samostanu zadarske franjevačke provincije sv. Jeronima na zadarskom poluotoku.

„Vjeru su nam prenijeli roditelji, ljubav za Boga, suštinu vjere. Oni su nas vodili na mise, slali na vjeronauke, u miru i obiteljskoj toplini slavili smo blagdane. No, vjersku dubinu dobili smo od tatine tete Matije, franjevačke trećoredice koja nam je dala vjerske činjenice, proširila nam vjerske poglede. Društveni život u mojim rodnim Arbanasima bio je vezan uz župu. Ljudi su u velikom broju sudjelovali u svim župnim aktivnostima. Vrata naše crkve bila su uvijek otvorena pa smo u župu dolazili kad god smo htjeli. Igrali smo stolni tenis i druge igre. Župa je bila dječje društveno središte u kojem nam je uvijek bilo lijepo.“

„Tijekom treće trudnoće uključila sam se u rad radionica za trudnice kao pripremu za porod. Te je radionice organizirala Udruga za obitelj i roditeljstvo ‘Izvor’. Udruga je nastala 2005., a ja sam se aktivno uključila godinu dana poslije. Riječ je o civilnoj udruzi koja je nastala u okrilju franjevaca, u zadarskom sv. Frani. Cilj nam je promicanje dojenja, a i da postoji središte u kojem majke mogu razmjenjivati savjete o trudnoći, porodu i dojenju. Grupe za potpore dojenju imamo jedanput mjesečno, a radionice za pripremu poroda držimo svaka tri mjeseca po šest dana. Povremeno organiziramo kreativne radionice, zatim radionice posvećene odgoju, dohrani djece, prikupljamo pomoć za Centar za nerođeni život ‘Betlehem’ koji vode oci pavlini. Dosta je aktivnosti, iako bi ih moglo biti i više. Ali sve smo ili mame s malom djecom, ili s puno djece, ili članice puno rade, u različitim smo životnim situacijama. Ima nas sasvim drugačijih po obiteljskim prilikama, a i iz raznih smo župa. Trudnicama potporu kroz tečajeve daju i u bolnici, ali mi dajemo i dodatnu dimenziju duhovnosti. Želimo svjedočiti živu vjeru i u porodu, i u fizičkoj mucu samoga poroda. Namjera nam je razbiti mit o tome da su dojenje i obitelj muka. Izuzetno smo zadovoljne što su franjevci cijelo vrijeme s nama, što nas podupiru. Sjedište udruge nam je u njihovim prostorima. Na korištenje su nam bez naknade dali jednu veliku samostansku prostoriju. Oni su nam i duhovni pastiri. Duhovnik nam je fra Andrija Bilokapić. Iz Zadra je premješten na otok Pašman, ali on je dalje s nama. Dolazi na radionice i prema potrebi. I ostali su nam franjevci bliski i podržavaju nas, od provincijala Joze Sopte i gvardijana Drage Ljevara nadalje.“

„Crkva nam je blizu, i fizički, i kao drugi dom. U njoj smo redoviti, i zapravo ne možemo odijeliti crkveno i civilno. Crkva mi je dio života. Tako sam rođena i to je dio mene. Vjerničkih kriza nisam imala. Vjera mi je najvažnija kada u sebi moram naći ravnotežu. Za četvero djece treba žrtvovati vrijeme, treba se dati i psihički i

fizički. Treba se suočiti sa svim majčinskim radostima, ali i sa strahovima, tugama, treba preživjeti dječje bolesti, teškoće njihova odrastanja. Tu utjehu i ufanje ne bih mogla doživjeti sama bez pouzdanja u Boga, zato mu predajem sve svoje. A raduje me što sam se uz Božju pomoć prihvatila vođenja Udruge 'Izvor', u kojoj sam prva među jednakima, kako bih bila kompletna radeći i za opće dobro. Uz rad u Udruzi ne darujem samo sebe drugima, već i ja dobivam. Naučila sam se sebedarju i doživjela puno krasnih trenutaka i pozitivnih osjećaja vezano uz to koliko je malo potrebno kako bih nekoga razveselila, kako bi nekome nešto od mene bilo drago. Za neke druge aktivnosti nemam vremena, dan mi je prekratak. Pronađem pokoji trenutak za molitvu i kad djeca pozaspu i ja padam od umora. No, nije mi žao jer su mi naše četiri cure početak i kraj, s njima se budim i s njima tonem u san.“

Ksenija Abramović, 49 godina, Zagrepčanka porijeklom iz Slavenskog Broda, diplomirana ekonomistica po struci, vlasnica galerije „Laudato“ i „Etne“, poduzeća koje projektira i razvija bankarske računalne sustave za nekoliko banaka u Hrvatskoj, voditeljica i autorica tekstova duhovnog glazbenoga sastava „Apostoli mira“ iz Madžareva pokraj Novoga Marofa koji pri župi sv. Vida i Jurja djeluje i kao molitvena zajednica. Suraduje s brojnim svećenicima, redovnicima i redovnicama te angažiranim katolicima laicima. Neudana je.

Svoju životnu formulu, Ksenija kaže, povjerila je Bogu. Svaki joj dan započinje misom kod isusovaca u Palmotićevoj ulici, nakon čega kreće u svakodnevne životne pobjede. Uvjerena u jedini mogući način življenja rado svjedoči svoje uvjerenje: „Živimo sakramentalno, koji mogu neka pođu na misu i kroz tjedan, važna je redovita ispovijed: svjedočim kolika mi snaga Božja dolazi po pričesti... Po pričesti se povećava naše sjedinjenje s Kristom. Po pričesti pričesnici ostaju u Kristu i Krist u njima. Pričest je najdublje jedinstvo vjernika s Kristom.“

Kseniju roditelji nisu odgajali u vjeri, iako ju je vjeri poučavala mamina mama, baka Anastazija. Zato je Ksenija upoznala Boga u svojoj zrelijoj dobi.

„Prije diplome predvodila sam nemalu pobunu studenata u Zagrebu. Uoči Univerzijade studentima su obećana sredstva za poboljšanje studentskoga života, a taj se novac na kraju slio u Cibonin toranj. Nanesena nam je nepravda, a ja sam zbog pobune doživjela kojekakve neugodnosti. Nakon toga sam odustala od bilo kakvoga političkog angažmana.“

„To moje preseljenje na Sveti Duh dovelo me do sv. Antuna Padovanskoga, do franjevac konventualaca i zauzetoga vjerničkog života. Susjedi su mi bili krasna obitelj Tihomira i Vesne Švajhler, s kojima sam se povezala i kumstvom. Inače sam dolaskom u Zagreb znala otići na Kamenita vrata, a na misu i na vjeronaučne susrete u Frankopansku kod sv. Vinka. Oduvijek sam, po bakinim poticajima, redovito molila, ali pravi i puni vjernički život zaživjela sam na Svetome Duhu. Uključila sam se u molitvenu zajednicu, krenula na seminare, susrete s

karizmaticima, pomagala u organiziranju velikih seminara u Zagrebu i cijeloj Hrvatskoj. Trajno sam ostala povezana s franjevcima konventualcima koji vode i župu sv. Vida i Jurja u Madžarevu gdje sam, nekako po Božjoj providnosti, 2003. kupila zemlju i drvenu kuću i ostvarila svoje duhovno majčinstvo s duhovnoglasbenim sastavom 'Apostoli mira.'

Zaključak

Nakon uvodnoga govora o društvenom angažmanu žena i njihovim mogućnostima svjedočenja vjere u društvu, zaključno se može reći da suvremeni trendovi potenciraju javnu angažiranost žene. Uz veću društvenu prisutnost žena, otvorit će se i brojnije razne mogućnosti svjedočenja vjere u društvu, tj. i u politici, gospodarstvu, obrazovanju, kulturi, medijima, sportu i civilnom društvu.

Što se svjedočenja vjere i angažmana žena u Crkvi tiče, kroz sažeti prikaz života i djelovanja 12 žena u Glasu Koncila, zaključno se može reći da žene u različitim životnim okolnostima ipak mogu biti aktivne u Crkvi.